

ACC. N:R M. 15070: 1-14.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ellida Ohlson, Skurup
Härad: Vemmenhög Berättare: " " "
Socken: Skurup m. fl. Berättarens yrke: lantbr. hustru
Uppteckningsår: 1960 Född år 1889 i Skurup

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Nystan och härvor. s. 1-14.

Lu F 115

19/12-60

Svar på frågelista n: 115

Kapten och hävor

Leaf 115

1

Gam som skulle vävas karpades upp i hävor.
Gam som trimades eller skulle trimas till stamp-
gam, om det var längan till nyköl, nyptodds. Likaså
kunde man nypta gamet om det gällde tillfällig-
hetsspanad av lifen omfattning. Ylsmans trimmas
spanad av livs längan mot ersättning i penningar
i in natura, mest det rika, karpades alltid upp då
det betaldes för vissa betäckningar man räknade
sitt ersättning på alla var, allt längan omräkna-
des nämligen för ett bestämt system i man sade
att man spanade så många alvar gam, det var
då inte höden långel utan räknas man räknade
med. En betäckning som jag inte är karpad och
veta ut, det var tillvorka till 1800 tallet men åter-
kommer eländigt länge fram i samband med
"karpna" - hävor.

Kyptving: Spinnrockensullen settes i rullastolen på spets. Där settes också de två eller tre ruller som man tvinnade gam av i när man nyptade var det i regel sådant tvinnat gam, sprunggam av ull eller ryttel av bästa linnet som spinnits på tvärschickligaste spinnrocken, ofta den äldre.

Man gick till vägen på två helt skilda sätt när man nyptade gam. Min gamla mamma fidd 1819 i stid 1895 nyptade alltid på s. k. vingpving, man såde här inte nypta utan vinga gam i nyptanet kallade man nylen.

"Vingpvingen" var c:a 15 cm lång halvågs stävarvad i mot ändan något avsmalnande delen uti nypta på i stycket av nyptanet var i en ändan delen som man höll i händer var mer eller mindre utsvavel i minuten ~~----~~. På denna pimme nyptade man på samma sätt som på mestida nypta eller ett större gammal nyptan av nyptat. Det fördes den vana för att på ett

mystar jämnt & fint 909 kan näst märket på den jinne
jag ännu kan bäst efter minnans men med dålig smak.
Tat jämfört med minnans fina mystar.

Denne mystan hade två fjädelar, dels kunde man om
det gånge en liten mängd gamm som man fattade på
både den yttre & den inre cirkeln & tvinnas & samman dem,
en tillfällighet, & dels blev aldrig detta gamm för långt
sträckt, det blev en lighet efter jinnen som visserligen
fjellades ut men därvid också var påtrötligt detta.

Eller var däremot mystade som i mystar men som
mystade garnet varit & ja vackrare garnet låg i varo
på mystanet & ja smidare & djupare hålen efter de
stidvarde fingrarna, jämnt frummen, var desto finare
Man kunde med något av stolthet låta ett vackert
mystan komma till synes när "spudde-bröden" låg
framme eller följde med bort, men dölde helst det van-
rigt mystade. Vanske visade det rent av något av
agrimnans egenskaper även i annat, som vet.

Öngewingja = underlag för mystan, eller ej kan variera
 Man kunde som nu vara tvunda till, gammal och yngre
 jingor rätt fram eller borts för mig och de mest borts
 i våra ämnen det är mysta på, men man hade också
 mysttjänar av två eller ypp eller också s. h. "kalu-
 skrängler" - lufttampas av gäss i ankor som man
 lagt några ärtor i i sedan tvåt den smala ändan
 in i den vidare i så tröskat den. Lufttampas ringa
 gav sånder som gammal vitt vitt fast i o var släp va
 kumpade att lösa mysta på, men gick det mark i den
 om de inte var tillräckligt utskakade när de användes
 kunde till mystare gå kaputt om gammal fick rätta
 på för länge. Man var ju mycket för sådana kvinnliga
 uektyg i udde som gav ljud ifrån sig på 1800-talet
 när nämnda mysttrindor, räpar m. fl. på övre Kavelen
 men jag tror, det gick till att arbeta med sådana
 redskap tyckste man. På de underlag för gammal stampas
 jag själv när som barn var det hemspinnets ryttid, 1890-talet

i. Att luras man kan i Pannu.
 Också skickade mitt på lura mycket gamm. Att mycket skulle
 innehålla kan jag aldrig varit nämner, det var ju i regel
 skrivet strumpor gamm. av ull. De refererades såg man
 ungefär lura längd det rökta & var det i ordning gjord
 åt andra fick man ersa mark ulla att spinnas av i
 kunde så väga gamm. skrivet bekräddes mig ej så många
 ulla hade man. obegränsad mängd i en lura till eller
 det till strumpor åt den man hade tjat av i som ej
 riktas hade får, räknade i regel ej så många med.
 Jag tror också att spånad av ull också av större omfattning
 räknades och betalningen beträffa efter vikt i "marken"
 o g efter gammets längd.
 Man visste av refererades ungefär lura längd gamm
 på en full rulle rökta. Vill man veta det skick
 fick man först bespe upp det, så sålde bespeans vinge
 vektihalt, om den var av den bromsede typen, eller
 flyttas över handen på gammindan om den var av den
 andra,

ö så mycket en vridan om det var gamm som skulle ryttas
 eller detta ryttas jag synte rätt nästan dagligen i
 mitt eget hem i det gamla ma. Min barmden ännu vid
 skelshiften under den tid är ännu ^{man} inte var upptagen
 av arbete med häst i betn.

Härning. Hämselredskapet här. Kaspa, man kaspa
 gam. När man spann gamm: större ryggenhet måste
 man ju kaspa det är rullarna för att på dessa tramma
 för vidare användning i samtidigt hålla i hämsel för
 gamm längholen. När var mycket usla med detta då
 det var släppen man gick ut både när gamm skulle
 vävas upp ö när spinnaren skulle ha sin betalning.
 Viss kunde man tillfälligt lunda gamm i Funger-
 jet i över armbågen men inte i söder omfattning
 att det är något att räkna med. Jag minns att min
 min gjorde så när hon behövde tramma en ny snok
 = dragrem en ullgam, till sin spinnrock, usla för att
 det tramma de gamm behövde. Sköden var det ytterligare

skulle trinnas ihop.

Här i orten var det allmänt på 1800-talet att husmanns-
brinnna i sina egna hem fram gån åt bönderna
o på så sätt bidrog till familjens uppehälle. Där för
hörde en karga till de omyndiga barnens ledarskap i
barnen hem fattigt som rätt.

På denna redskap som fig 1-4 har jag aldrig sett
i bruk för hämning av gam men tycker mig min-
nas att jag för sett något liknande för människors
tillverkning av rep, liksom i krusk spinning o
hämning för tvinnning av tagarep = oruolar, men
märk väl ingen upp gift att helt rita på! Alla
redskap var av trä o de primitiva i vad natur-
virket som alltid tog tillvara när tillfälle gynnade
sig. Men sådana primitiva redskap var inte till
fyllnad när det gällde exakt besöka gamla ångden
Dessa kan hade ett visst bestämt omfång såhelt lika
bestämt som till exempel mätet för såd. husmannens

pek sin utlösnings i skäppen såg för visst antals två hade
 skäppen någ o hans bästa son i matrum för antalet
 samma alvar blängarna. Huspar fick hellre vara
 dugg än mål i måttet, som det blev en vecka blev en
 också är den andra.

Men målte hurme bästa reda på den mycket
 gem man bespade upp. Kläppen utgick betänningen
 för två blängarna i kläppen berättade man den
 längst det räckte ut vara av jag minns inte och
 tillt husparnas maffig o han minns ingen av
 säga, då jag nu sjöts till till den äldre generati-
 onen, de äldre som kunde minns är alla borta,
 men det var nog ca 2 alvar. Huspar hade ett chov
 på maset som grey i ett kuggjul o stället o flyttat
 detta till peck för varje var huspar gick runt. Det
 kuggjul, av två, hörd 30 eller 60 kuggar o i en vecka
 satte ett stift som för varje gång kullet gått runt
 tyckte ut ett span av två som fjöd och o knäppa

när den följde tillbakas = bespar räknade ett enkelt eller dubbelt tal, 30 eller 60 omgången för varje knäppning, då skulle man passa på i kors och kanske en grövre garn som omstöt varje ordentligt tal garn i så älskade knäpp fast eller vid den många som var närmast en stark knäpp. Man räknade så i tal såväl gammal som i vårskeden, motsvarighet till passorn. 30 var ö 30 tröden. På så sätt räknade redan när garnet kommes upp detta i alla ö ^{räknade} ~~reviderade~~ då, om jag minns rätt, 24 dubbla tal, skall om det var mindre lungarn = "högarn" ö 16 tal om det var grövre blån garn, det vanligast utlämnade var blått ett dessa uppgifter är ej fullt tillförlitliga hos jag inte garanterar. När ett stycke med dessa 16 eller 24 tal var uppkäpat kunde ytterligare en kantzund det hela. Den tråd som inledde talen kallades blått eller fiddjé när man fiddjé, den om hela garnstycket kantz.

Det var en viss antas sådana gammalmodiga husmanns
 kvinnorna fick spinnas av de knippen blåm de
 fick; beting på bondgårdar o även berggårdar på
 iid t. ex. Grödberga, o det var där på en betalning
 utgick mest in natura o. s. bröd, fläsk, malt m. m.
 Enligt en husmannskvinnas uppgift som jag själv
 jagat ut för många år sedan, behövde till minnes
 som skulle vid detta laget ha varit på över 100 år
 gammal, utgick betalningen för blångarn spånad
 in natura för en knippa = 20 skilpennor blåm med
 en skäppe såd, råg? vissa bestämde mack fläsk
 eller fläsk efter husmannens godtycke: en skilpenne
 samt ett pongbröd - godt bröd om 2-8 kg. Dessa
 husmannskvinnor satte sig in spinnrocken dagar lång
 för att skaffa mat till huset o mycket beundrade på
 förhållandet insemellan mellan husmannskvinnorna
 o föräldrar o spånarna spelade ej så liten roll förvid det
 blev det rikligt tillmätt att ena huses blev det rikta åt det
 andre.

Detta valigt denna gamla kvinnes uppgiften som
 jag förval på gamla Mrs Prahl.
 Men jag tycker mig också minnas att man begär
 att det helst skulle bli viss mängd garn av denna
 knippa blann i utbetalning utgåck på samma sätt
 för antalet kasten eller stycken garn om 16 tal omräk-
 nat; alnar. Jag kan inte för annat än att detta var
 det rätta; då gavs ju inte tillfälle till fusk. Örtig-
 het om kassan var rätt. Så alltså detta kan man
 först vilken rätt det leder på kassan i vilken
 omständighet nödvändigt ledskif denna var.
 En stor spinniska som min gamla meddelade
 sade sig ha kunnat spinna 100 alnar blanngarn för
 vintern i ändå större än jag uppskr. vilken mig bak-
 trätt i alltså annat när han tjänade mig på 1840-talet.
 Detta om kassans nödvändighet för försörjning av gamla
 Spinniskas rullen såltes först i rulle stulen på Näl-
 lunds spinn i kassans dings. med en viss eller handtag

En kraspa som endast användes att kraspa på man
fornits i mitt hem i åren en äldre kombinerad kraspa
ö gånvinda med Tapp för vinden såväl rätt upp
för vinden ö rätt ut från sidan, kraspa. Båda hade
räkneapparat - mätaren ö kugg tjul med fjäder av trä
men mitt minne är inte så säkert. Mitt minne för
"mekanisk" mätare så att jag kan teckna dem en min-
net. Det äldre rederiet var delvis med varvade
delar, flera vingar. De ben fästas i en platta ö
med flera hål för pinnar med buvad i vingarna
ö ett stavar handtag i den ena. Det hade nog
en gång varit för ö bär spår av vit målning.

Den andra var mickas arbete tidigare från 1880-
talet hade 4 vingar med klyfter varav den ena
yttre del var ett bär när man kan valla tar ö
ö kils fast med en pinne, den hade stödig för
något mitt minne fig 5 & 6. Ö den äldre pinns för
fragment kvar. En kraspa med räknepark kunde inte

och baklänges, då jag stiftet snart fjödernas bak-
rida, där blev det stopp eller gick det sönder.
Jag minns från min barndom på 1890-talet en finsk
korsa som var undanställd i en bondgårdens vind.
Den var grått målad i den färgen en platta med
dessa ord eller murrande små bokstäver (i trä eller
gips) som kom i rörelse när korsa drog runt i
vål rättes: rörelse av korg och hjulet i såkert var
det också något musikaliskt knäppande ynkande
det är så länge sen att minnet fjödernas platta någon
har sagt att den korsa som gavs åt några av går-
darnas bönder i Höpenhamn på 1870-talet då fjö-
bindels era mellan orter här i Danmark var oai-
deles lätlig, men deras arbetade där i det var också
vår korsa och det redan jämsigen här kom till:
början av 1870-talet, så det är alltså inte obetydligt
att så är fallet, att samma vind fanns också en
benmjögare, samma gips och korsa av samma korsa

men jag betänkte om den någon gång kommit fylle min
uppgift. Både var dock i slag när jag gjorde
bekanta kop med dem men förmeget att vara i in-
tressera 5-6 åringar både de två.

Det kan förklaras med både enkla praktiska om-
stända av yttre omständigheter tillverkade redskap av
alla de här nämnda slag, rullstolar t. ex. kunde
vara helt enkla men också svarade i konstfulliga
tillverknings och utserade kan naturligtvis
varit presenter till herrnens hustru, fästman
maka o döttrar o systrar.

Jag är som sagt inte säker på, teckningar ut-
gå något dessa utan för hänvisa till sam-
lingarna i Pooneholm, där finns såhelt i rum-
met nämnda det s. k. påsen Wendt rum med
vågar o tillbehör en hel del saker av här nämnda
slag både koppen i rullstolar av de renare
minns jag det finns flera pjäser.

